

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/0103	16 januari 1992
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 04/92)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/0103, d.d. 16 januari 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
04/92

(Afgesloten 161200 JAN 1992)

Internationale vredesinspanningen

De EG-ministers van Buitenlandse Zaken hebben gisteren besluiten genomen met betrekking tot de erkenning van de onafhankelijkheid van de Joegoslavische deelstaten die daarom verzocht hebben (Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië) en die aan een aantal vooraf gestelde criteria dienden te voldoen. Daarover was het advies gevraagd van de arbitragecommissie die in het kader van de EG-vredesconferentie over Joegoslavië was ingesteld. Het advies van deze commissie luidde dat Slovenië en Macedonië aan de criteria voldoen. Hetzelfde geldt voor Kroatië, mits de reeds parlementair goedgekeurde, maar nog niet in werking getreden wetgeving ter bescherming van de rechten van etnische minderheden daar alsnog van kracht wordt. Bosnië-Herzegovina voldoet volgens het advies niet aan de criteria van de EG, omdat een belangrijk deel van de bevolking (te weten de Servische minderheid van 30%) niet achter het verzoek tot erkenning staat.

Op grond van dit, overigens niet bindende, advies hebben alle EG-landen ingestemd met de erkenning van Slovenië. Ook is besloten tot erkenning van Kroatië, al heeft een aantal landen, waaronder Nederland, verdere "invulling" van deze erkenning afhankelijk gesteld van concrete maatregelen die de bescherming van de rechten van etnische (Servische) minderheden garanderen. De erkenning van Macedonië is vooralsnog opgeschort met het oog op bezwaren van Griekenland, dat meent dat deze nieuwe republiek onder meer door haar naamgeving impliciet aanspraak maakt op het gelijknamige gebied in Noord-Griekenland.

Federale overheden/Servië

De (de facto door Servië beheerste) federale regering heeft gesteld dat het bovenvermelde EG-besluit in strijd is met het internationale recht. Zij heeft verklaard dat zij zal blijven streven naar overeenstemming over de toekomstige relaties tussen alle Joegoslavische deelstaten. Ook Servië benadrukte dat het besluit "een vreedzame regeling van de Joegoslavische crisis zal schaden". De voorzitter van het federale (romp)presidium, de Montenegrijn Kostic, heeft gesteld dat Kroatië slechts kan worden erkend binnen de grenzen waarin het de effectieve macht uitoefent. Hij benadrukte dat het door Servië/de JNA op Kroatië veroverde terrein (ongeveer 1/3 van de totale oppervlakte van Kroatië) niet zal worden teruggegeven. Over het algemeen zijn echter de reacties van Servische en federale zijde op het EG-besluit tamelijk terughoudend geweest.

Kroatië

De Kroatische regering heeft zich ingenomen betoond met het EG-besluit en benadrukt dat de legitieme rechten van minderheden in Kroatië zullen worden gegarandeerd. Er is echter nog geen besluit genomen met betrekking tot de betreffende wetgeving, die volgens eerdere verklaringen pas van kracht zal worden als de strijd in Kroatië is beëindigd.

Opmerkelijk is dat de Kroatische regering gisteren de mogelijkheid noemde van een, wat werd genoemd, "nieuwe associatie" tussen Kroatië en Servië op politiek

en/of economisch terrein. Zelfs werd gezinspeeld op "kleine grenscorrecties" als de vrede tussen beide republieken een feit zou zijn. Tot op heden heeft de Kroatische regering zich verzet tegen voortzetting van de samenwerking met Servië en tegen het afstaan van enig Kroatisch gebied. In beginsel zal het Kroatische bewind echter vasthouden aan de eis dat het gehele door Servië/de JNA veroverde gebied aan Kroatië zal worden teruggegeven.

De militaire situatie in Kroatië is ook de afgelopen dagen rustig gebleven. Kleinschalige gewapende incidenten zijn slechts gemeld uit de omgeving van Karlovac (ten zuiden van Zagreb) en Sibenik. Ook is eerder deze week een team EG-waarnemers onder vuur komen te liggen bij Osijek (Oost-Slavonië). Inmiddels heeft het JNA-commando in Banja Luka (Bosnië-Herzegovina) melding gemaakt van enkele nieuwe bestandsschendingen van Kroatische zijde. Deze meldingen kunnen echter vooralsnog niet bevestigd worden.

De JNA

In samenhang met de eerder gemelde reorganisatie van de Militaire Districten (MD) in Joegoslavië is de afgelopen weken een groot aantal bevelhebbers van MD's en Korpsen vervangen. Zo is de voormalige commandant van het Vijfde Korps (Banja Luka), KolGen Uzelac, die nauw was betrokken bij de strijd in Kroatië, nu benoemd tot bevelhebber van het 3e MD (Macedonië). Hij wordt opgevolgd door de voormalige commandant van het JNA-Korps in Knin (Krajina), GenMaj Vukovic, die is vervangen door zijn Chef Staf, GenMaj Mladic. De officier die de afgelopen maanden de JNA-operaties in de regio Dubrovnik heeft geleid, KolGen Strugar, is benoemd tot bevelhebber van het nieuw gecreëerde MD dat Montenegro omvat. De bevelhebber van het opgeheven Vijfde MD (Kroatië en Slovenië) en zijn plaatsvervanger, KolGen Avramovic en KolGen Raseta, zijn benoemd tot respectievelijk plv federaal minister van Defensie en plv CGS van de JNA.

Door deze mutaties is enerzijds een aantal militairen die mede leiding hebben gegeven aan de JNA-operaties tegen Kroatië en zich tegenstander hebben getoond van concessies aan Kroatië, zoals Avramovic en Uzelac, overgeplaatst naar operationeel minder belangrijke functies. Dit lijkt ook het geval met de meer gematigde Raseta. Anderzijds kan de benoeming van Strugar verband houden met Montenegrijns/Servische aanspraken op de regio Dubrovnik. Ook lijkt de nieuwe korpscommandant van Knin evenmin als zijn voorganger Vukovic, die nauwe betrekkingen onderhield met de president van de Krajina, Babic, zich zonder meer achter het ook door de Servische regering aanvaarde VN-vredesplan op te willen stellen. Zo ontkende Mladic kort na zijn benoeming dat dit plan noodzakelijkerwijs de terugtrekking van de JNA uit heel Kroatië inhoudt en stelde hij dat zijn Korps in vier steden in de Krajina zou blijven. Ook andere JNA-bevelhebbers in Kroatië hebben zich de afgelopen dagen gekeerd tegen elementen uit het VN-plan, hetgeen nogmaals onderstreept dat de militaire leiding verdeeld is over de te volgen koers.

Bij dit alles moet er tevens op gewezen worden dat er nog geen beslissing is bekend gemaakt omtrent een opvolger voor de vorige week afgetreden federaal minister van Defensie Kadijevic. CGS Adzic, overigens een exponent van de Servisch-nationalistische stroming in het Joegoslavische officierskorps, wordt nog steeds aangeduid als waarnemend minister van Defensie.

Bosnië-Herzegovina

Volgens recente verklaringen van het persbureau TanJug heeft de JNA zich de afgelopen dagen gedwongen gezien te interveniëren ter voorkoming van gewapende conflicten tussen Serviërs en Kroaten in het noorden van Bosnië-Herzegovina. Een prominent vertegenwoordiger van de Serviërs in Bosnië-Herzegovina heeft de JNA opgeroepen om in het Bosnisch-Kroatische grensgebied in te grijpen en de

Kroatische milities te ontwapenen. Indien de JNA hieraan niet binnen 48 uur gehoor geeft, zouden volgens deze verklaring alle "Serviërs en Joegoslavisch georiënteerde personen" worden gemobiliseerd en van wapens worden voorzien. Deze meldingen onderstrepen dat de Servisch-Kroatische tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina op zeer korte termijn kunnen escaleren, hetgeen een belangrijke complicatie zou betekenen voor het vredesproces in Joegoslavië.

Volgens verklaringen van Moslim-leden in de Bosnische regering zijn gisteren in Zagreb opnieuw besprekingen gevoerd over de mogelijke verdeling van Bosnië-Herzegovina tussen Servië en Kroatië. Met name de Kroatische president Tudjman zou voorstander zijn van opdeling en ook onder Kroaten in Bosnië-Herzegovina wint deze optie naar verluidt aan populariteit. Voor Servië zou opdeling van Bosnië-Herzegovina mogelijkheden creëren om een territoriale verbinding te leggen tussen Servië en de Servische enclaves in zuid-Kroatië. Vorig jaar is door Servische en Kroatische functionarissen reeds over een opdeling van Bosnië-Herzegovina onderhandeld. Overigens is het niet uitgesloten dat deze -niet bevestigde- melding van Moslim-zijde mede tot doel heeft druk uit te oefenen op de EG om alsnog de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina binnen zijn huidige grenzen te erkennen.

Bulgarije

In navolging van een aantal andere niet-EG-landen is Bulgarije overgegaan tot erkenning van Slovenië en Kroatië. Sofia heeft echter tevens Bosnië-Herzegovina en Macedonië erkend. Met name laatstgenoemde stap is opmerkelijk, omdat ook voor delen van Bulgarije in beginsel Macedonische aanspraken kunnen gelden op wat als historisch Macedonisch grondgebied wordt beschouwd.

Conclusie/vooruitzicht

De erkenning van Slovenië en Kroatië door de EG, en in haar kielzog een groot aantal andere landen, is in relatief gematigde termen door Servië en de door haar gedomineerde Joegoslavische regering veroordeeld. Dit bevestigt nog eens dat Servië, ondanks de nu internationaal bekrachtigde ontbinding van de Joegoslavische staat, blijft streven naar een politieke oplossing voor de problemen met betrekking tot Kroatië. Het is niet uitgesloten dat op korte termijn de EG eveneens zal besluiten tot erkenning van Macedonië.

Ook uit de opstelling van de Kroatische regering blijkt een bereidheid tot compromissen. In dat verband werd zelfs gezinspeeld op de mogelijkheid van het herstel van politieke en/of economische banden met Servië en van grenswijzigingen, indien de vrede gesloten is. De JNA blijft verdeeld over de na het uiteenvallen van het Joegoslavische staatsbestel te volgen koers.

Inmiddels lijkt de kans op een nieuwe crisis in Bosnië-Herzegovina gegroeid. Een escalatie van de Servisch-Kroatische tegenstellingen in deze republiek, waarbij een interventie van de JNA tot de mogelijkheden behoort, is alleszins denkbaar. Overleg over een opdeling van Bosnië-Herzegovina tussen Servië en Kroatië kan eveneens tot een nieuwe politieke crisis leiden.